

א בקרבן מרא יי ית
עמא ויה ארעא: ג
וארעא ויה עדיא
וריקניא וזיטכא על אפי
תדומא ורזחא מן קרמ יי
מזעמא על אפי מרא: ג
ואמר יי לוי גזורא ויה
גזורא: יי ויהא יי ית
גזורא ארו עם ואפריילי יי

פניני תר-גום יונתן

פרשת תדומא

חידושים ופנינים
בפרשנות המקרא
מתרגום יונתן מן עזיאל

הרב מאיר שפרד

**פניני תרגום יונתן
הרב מאיר שפריר זצ"ל**

מחבר הספר
"משמעות האותיות"

כל הזכויות שמורות
בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות:

05832-628-54
0686762@gmail.com

לקבלת הגיליון במייל:
0686762@gmail.com

נשמח לקבל הארות והערות

קטת
עימוד ועיצוב

☎ 050-412-452-4
✉ Kesetgraf@gmail.com

נידוני הפרשה בתרגום יונתן

ד אשר ידבנו לבו ♦ מה בא הדגש על נדיבות הלב ללמדנו?.....

ה לחם פנים ♦ מדוע נקרא שמו לחם הפנים?.....

ו אבני עיהם ואבני גלאים ♦ האם בפסוק הוזכרו אבני החושן?.....

ח וקשיתיו ונגקיתיו ♦ מה הם קשיתיו ומה הם מנקיותיו?.....

והאיר על עבר פניה ♦ מה נכלל בדין זה - נטיית הנרות או נטיית הפתילות, והאם הוא דין בהדלקה או בצורת המנורה?.....

והברת את חמש היריעות לבד ♦ מה הענין של חיבור חמש ושש היריעות לבד, ומדוע דוקא מספר זה?.....

עצי שטים עגדים ♦ מהי הקפידא בעומדים?.....

והברית התעין ♦ עץ אחד שהתעגל בנס, מאילנו של אברהם אבינו!.....

משלבת אשה אל אחתה ♦ האם הקרשים היו מחוברים באמצעות בליטות ושקיעות?.....

מקבר מגישה רשת ♦ לשם מה נעשה המכבר? ומדוע נעשה דוקא בצורה של רשת?.....

פרשת תרומה

אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ • מה בא הדגש על נדיבות הלב ללמדנו?

(שמות כה, ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי:

מדוע הדגישה התורה שהתרומה צריכה לבוא מנדבת הלב?

בת"י מתבאר הדבר:

**מִלִּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְבּוּן קִדְמֵי אַפְרָשׁוֹתָא מִן כָּל דִּיתְרַעֵי לְבֵיהּ,
וְלֹא בְּאַלְמוֹתָא תִּסְבּוּן יֵת אַפְרָשׁוֹתֵי.**

**[דבר עם בני ישראל ויקחו לפני תרומה מן כל שידבנו ליבו, ולא בחזקה
תקחו את תרומתי].**

מת"י מתבאר שמעצם ציווי התורה לקחת את התרומה מבני ישראל, היה מקום להבין שזו מצוה ככל המצוות **שיש עליה כפיה**, ואף שכפיה סותרת את התרומה, מכל מקום יכולה להיות כפיה 'עד שיאמר רוצה אני', ועל ידי כך נחשב שנותן מרצונו וממילא יש כאן 'תרומה'. ובפרט שכבר מצאנו תרומה אחרת (המרומזת בפסוק זה) שממשכנים עליה והיא תרומת **השקלים**, לכך היה הו"א שגם תרומת המשכן יכולה לבוא בכפיה. (ובפרט שכבר מצינו שכופין

1. וכדאיתא בירושלמי (שקלים פ"א ה"א - הובא ברש"י כאן): "ר"ח בשם רשב"ג (אומר) ג' תרומות נאמרו בפרשה הזאת, תרומת אדנים ותרומת שקלים ותרומת המשכן, 'דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה' - זו תרומת אדנים. 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו' תקחו את תרומתי - זו תרומת השקלים. 'וזאת התרומה אשר תקחו מאתם' - זה תרומת המשכן". (אמנם לדברי הירושלמי ה'ידבנו לבו' קאי על תרומת השקלים, ושם אכן ממשכנים וצ"ע.)

זא"ז לבנות בית הכנסת וכל שכן משכן שהוא מצות עשה, וגם בי"ד מחויבים לכפות על מצות עשה?²

על כך באה הדגשת התורה שתבוא התרומה מנדיבת לב לשלול הו"א זו, ולומר שכאן נצרך שהאיש יתרום **מרצונו** ללא כל כפייה שהיא³, וכעין זה כתב הספורנו: "צוה שלא יגבו בזרוע כענין שממשכנים על הצדקה, אבל יגבו מן המתנדבים בלבד".

השלמה לדבר מצינו בת"י בפרשת צו (ויקרא ח, יט) שכתב שהוצרך משה לחטאות את המזבח לכפר עליו מאונסין וחטופין - שמא היה מי ששמע את הכרוז ופחד ונדב שלא ברצון ליבו ועל כך צריך המזבח כפרה, כי ישראל נצטוו לבנות את המזבח מדברים הבאים בנדבת לב בלבד. (ראה בגליון פרשת צו מה שהרחבנו בדברי ת"י אלו).

לָחֶם פָּנִים ♦ מדוע נקרא שמו לחם הפנים?

(שמות כה, ל) וְנָתַתְּ עַל הַשֻּׁלְחָן לָחֶם פָּנִים לְפָנַי תָּמִיד:

מדוע נקרא הלחם 'לחם הפנים'?

רש"י מבאר משום שהלחם היה נאפה בתבנית שעשתה לו צורת תיבה פרוצה, ממילא היה ללחם כמין פנים, ולכך נקרא לחם הפנים.

ת"י מבאר זאת באופן שונה:

וְתִסְדַּד עַל פְּתוֹרָא לְחֶמָא גְּזוּזָא קְדָמֵי תְּדִירָא:

[ותסדר על השולחן לחם פנימי לפני תמיד].

בת"י מבואר שהשם של הלחם ניתן לו על שם המיקום של הלחם, 'לחם פנימי' - לחם

2. עיין בהעמק דבר, שמכח קושיא זו הסיק שהיו מושבים שמאים וגבאים ליקח מכל אחד כפי הראוי לו, ובא הכתוב לומר שאם יהיה מי שידבנו ליבו גם בלי שמאות - יקחו ממנו.
3. וכמש"כ הבי"ב במגיד מישרים: "ידבנו לבו" כלומר לא יכפו אפילו בדברים לשום אדם יותר ממה שנדבה לבו.

שנמצא בפנים בתוך המשכן וההיכל. וכן כתב האב"ע שנקרא לחם הפנים בעבור שנמצא לפני תמיד.⁴

את דברי ת"י שלחם הפנים הוא לחם פנימי ניתן להבין גם מלשון פנימיות, על שם הסודות הטמונים בו, וכמבואר בזה"ק:

"נְהַמֵּי דְעַל גְּבֵי שְׁלֶחַן דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֵינּוּן תְּרִיסַר. וְהָא אוֹקִימָנָא רְזָא דְנֶהְמִי, דְּאֵינּוּן רְזָא דְפָנִים. וְעַל דָּא אֶקְרִי לְחֶם הַפְּנִים, דְּהָא מְזוּנָא וְסַפּוּקָא דְעֵלְמָא, מְאֵינּוּן פָּנִים עֵלְאִין קְאֵתִיָּיא. וּבְגִין כֵּךְ, לְחֶם דָּא, אֵיהוּ פְּנִימָא דְכֻלָּא, אֵיהוּ בְּרָזָא עֵלְאָה, כְּדָקָא יְאוּת". (שמות קנה).⁴

אַבְנֵי שְׁהֶם וְאַבְנֵי מִלֹּאִים • האם בפסוק הוזכרו אבני החושן?

(שימות כה, ז) אַבְנֵי שְׁהֶם וְאַבְנֵי מִלֹּאִים לְאֶפֶד וְלַחֹשֶׁן:

מה הם 'אבני שהם ואבני מילואים' והיכן שובצו?

רש"י מפרש: 'אבני שוהם' - שתים הוצרכו שם לצורך האפוד האמור בואתה תצוה. 'לאפוד ולחושן' - אבני השוהם לאפוד, ואבני מילואים לחושן.

בדעת זקנים והאב"ע הוסיפו שהוצרכו לאבן אחת מאבני השוהם אף בשביל החושן וכנאמר (כה, כ): "וְהַטּוֹר הַרְבִּיעִי תְּרִשִׁישׁ וְשְׁהֶם וְיִשְׁפָּה מְשֻׁבָּצִים זָהָב יְהִיוּ בְּמִלּוֹאֵתָם".

לפ"ז נמצא שאבני השוהם הם מין אבנים (אבן לבנה יקרה וצחה - אב"ע בשם 'הגאון' בראשית ב, יב) הנצרכים לאפוד, ואבן אחת לחושן, ואילו אבני המילואים הם יתר האבנים השונות ששיבצו אותם בחושן.

4. וראה עוד בפיטו 'אסדר לסעודתא' מהאריז"ל: "יְגֵלָה לָן טַעְמֵי, דְּבִתְרִיסַר נֶהְמִי, דְּאֵנּוּן אֶת בְּשֻׁמָּה, כְּפִילָא וְקִלְיָשָׁא".

בת"י מבואר דבר חידוש:

**מִדְגְּלִיִּין דְּבוּדְלִין הִינֵנוּן מִדְּגְלִיִּין דְּאַשְׁלִמוּתָא, לְמִכְנָשָׁא וּלְמִקְבָּעָא
בְּאַיְפוּדָא וּבְחֻשְׁנָא:**

**[מדרגליות השוהם הם מדרגליות המילואים, להכניס ולקבוע באפוד
ובחושן].**

לדברי ת"י **אבני השוהם הם אבני המילואים**, כלומר שהם דבר אחד ואותם שיבצו באפוד
ובחושן.

וכן מצינו בריטב"א (ע"ז כד.) שהביא חידוש זה בשם רש"י: "ורבינו הולך לשיטתו שכתב
בפירוש התורה **כי שוהם ואבני מילואים דבר אחד הן**". (וכבר העירו על דבריו שברש"י שלפנינו לא
נתפרש כן).

וצ"ב הלא בפרשת תצוה מפורש שאבני השוהם שובצו באפוד ואילו בחושן היתה כל אבן
ממין אחר, ורק אחד מאבני החושן היה ממין אבני השוהם. **והכיצד שייך לומר שכל אבני
החושן היו אבני שוהם?** (ויבאר להלן)

אבני מילואים - אבנים שלמות או משלימות?

והנה נחלקו רש"י והרמב"ן בפירוש הלשון 'אבני מילואים', רש"י פירש מילואים **מלשון
השלמה**, שהיו האבנים **משוקעות בתוך גומות בחושן**, ונקראו בלשון השלמה ע"ש מילוי
הגומות. והרמב"ן סבור שהאבנים לא היו שקועות **אלא בולטות החוצה ותפוסות באמצעות
שיניים כמין מזלג**. ולדרכו פירש 'אבני מילואים' - אבנים שלמות, שצריך שיהיו האבנים
שלמות כבריאתם ולא שנחצבו ממחצב גדול או שנחצב מהם כלום.

וביאר הטעם: "כי גם בתולדת ידוע, שאין **שלמות כוחות האבנים היקרות והסגולות שבהם,
זולתי באבן אשר היא כחלוקי אבנים מן הנחל**". והוסיף שלכך נצרכה חכמת לב מיוחדת
(כנאמר להלן לא, ה) לשבץ את האבנים בחושן בשלמותם.

והרמב"ן דייק את פירושו מהאונקלוס שכתב: 'אבני **אשלמותא**', והוכיח הרמב"ן שבמקומות
שמשמעותם מילוי והשלמה - דרכו של אונקלוס לתרגם **לשון מילוי ממש**. ואילו כאן תירגם

'אשלמותא', ובהכרח שכוונתו **לאבנים שלמות** כפירוש הרמב"ן⁵.

והנה גם ב"י ניתן לדייק כהבנת הרמב"ן שאף הוא מתרגם מילוי ממש - במקומות שדייק הרמב"ן כן מהאונקלוס, ולפ"ז נמצא שביאור דברי ת"י הוא כך: **אבני שוהם הם האבנים השלמות**, לשבצם באפוד ובחושן, וכוונתו לאבני האפוד ולאבן השוהם **שבחושן**. ולפ"ז מיושב מה שהתקשינו לעיל בדבריו הכיצד יתכן שס"ל שאבני השוהם הם אבני המילואים של החושן, אלא כוונתו שאבני השוהם הם האבנים **השלמות** **שצריכים להיכנס בשלמותם** של החושן, ואין כוונתו לומר שאבני השוהם הם אבני החושן.

ולפ"ז יוצא שלא הזכירה התורה את תרומת שאר אבני החושן⁶, וצ"ע.

וְקִשּׁוֹתָיו וּמִנְקֵי־תָיו • מה הם קִשּׁוֹתָיו ומה הם מִנְקֵי־תָיו?

(שמות כה, כט) וְעֲשִׂיתָ קְעֻרְתָיו וְכַפְתָיו וְקִשּׁוֹתָיו וּמִנְקֵי־תָיו אֲשֶׁר יִסַּף בָּהֶן זָהָב טָהוֹר תַּעֲשֶׂה אֹתָם:

מה הם קערותיו קשותיו ומנקיותיו ועל מי מהם אמור סוף הפסוק - 'אשר יוסף בהן'?

רש"י פירש: **קערותיו** הוא הדפוס שהיה בצורת הלחם שהיה כמין תיבה פרוצה משתי רוחותיה, והלחם היה גאפה בדפוס ברזל וכשמוציאו מן התנור נותנו בדפוס של זהב עד למחרת שמסדרו על השולחן, ואותו דפוס (מזהב) נקרא קערה.

וקשותיו פירש רש"י כמין חצאי קנים חלולים הנסדקין לארכן, והיה מסדר שלושה על ראש כל לחם, והם הבדילו בין לחם ללחם, כדי שתיכנס הרוח ביניהם ולא יתעפשו. (דהיינו שהם היו כמין מדף ללחם).

5. אמנם באופן עמידת האבנים אם היו שקועות או בולטות. דייק הרמב"ן מאונקלוס שמחד כתב את הלשון 'לשקען' ומאידך כתב 'מרמצן', משמע שסבור שהאבנים היו שקועות בגומות כרש"י אך האופן שבו היו תפוסות הוא כהבנתו ע"י שיניים כמין מזלג. ודיוק זה ניתן לדייק גם מת"י.

6. ושונה מפירוש הרמב"ן עצמו שלדבריו אבני מילואים הם אבני החושן, ונקראו כך מכיון שצריכים להיות שלמות. אך ת"י שכתב שאבני האפוד הם אבני החושן לא יוכל לפרש כך, כי לא ניתן לומר באופן כזה: 'אבני שוהם הם אבני החושן השלמות הנצרכות לאפוד ולחושן, ודו"ק.

ומנקיותיו פירש רש"י שהם הסניפין, דהיינו הקורות שהיו בצדי השולחן בגובה מערכת הלחם ועליהם נסמכו הקנים שהחזיקו את הלחם.

והנה בגמ' מנחות (ז.ז) מבואר להיפך, שקשותיו אלו הסניפין (הקורות) ומנקיותו אלו קנים (המדפים). ורש"י הביא את דברי הגמ' הנ"ל וכתב שאונקלוס שترגם מנקיותיו - מְכִילְתָּהּ, סבר כדברי האומר שמנקיותיו אלו הסניפין (הקורות).

וכבר תמהו התוס' (מנחות צו: ד"ה לא) ע"ד רש"י שבש"ס שלפנינו לא נמצא מאן דאמר כזה. ויישבו התוס' את דברי אונקלוס באופן אחר, ולדבריהם מְכִילְתָּהּ אשר משמעותו סניפין - יכול להיות גם על הקנים שאף הם היו סניפין ללחם, ודעתו כדברי הגמ'. שמנקיותיו אלו הקנים.

את המשך דברי הפסוק 'אשר יוסך בהן' - מפרש רש"י שקאי על הקשוות ולא על המנקיות (אף ש'המנקיות' נכתבו בסמוך ל'אשר יוסך'). ויוסך הוא מלשון סיכוך וכיסוי שהקשוות מכסים וסוככים על הלחם.⁷

ברש"י משמע שפירושו על 'אשר יוסך בהן' הוא גם בדעת אונקלוס שترגם 'מְכִילְתָּהּ', ואף הוא סבור ש'אשר יוסך' קאי על הקשוות והוא מלשון סיכוך שהקשוות מסוככים על הלחם. וכך גם הבין התוס' הנ"ל (מנחות צו: ד"ה לא) באונקלוס - אף שחלק על רש"י בגוף ההבנה, מ"מ את 'אשר יוסך' פירש כרש"י.

בת"י מבואר כדברי אונקלוס, עם תוספת השוללת לכאן את האפשרות לפרש את דברי ת"י כהבנת רש"י באונקלוס:

**וְתַעֲבִיד פִּיילָתוּי וּבְזִיבוּי וְקִשׁוּוֹתוּי וּמְכִילְתּוּי דִּי יִשְׁתַּמֵּשׁ וְיִתְרוֹק
בְּהוֹן, דְּדָהֵב דְּכִי תַעֲבִיד יִתְהוֹן:
[וְתַעֲשֶׂה קַעְרוֹתוּי וּכְפוֹתוּי וְקִשׁוּוֹתוּי וּמְנַקְיוֹתוּי אֲשֶׁר יִשְׁתַּמֵּשׁ וְיִצוֹק בָּהֶם,
שֶׁל זָהָב תַעֲשֶׂה אוֹתָם]**

ת"י מתרגם 'אשר יוסך בהן' - אשר ישתמש ויצוק בהם, משמע שלא פירש כרש"י שיוסך הוא

7. כך משמעות המקרא להלן (לז, טז) עה"פ: "וַיַּעַשׂ אֶת הַפְּלִים אֲשֶׁר עַל הַשְּׁלֶקֶן אֶת קַעְרָתוֹ וְאֶת כַּפְתָּיו וְאֶת מְנַקְיָתוֹ וְאֶת הַקִּשׁוֹת אֲשֶׁר יִשָּׂף בָּהֶן זָהָב טָהוֹר". הרי ש'אשר יוסך' קאי על הקשוות. וכן פירש האב"ע.

מלשון סיכוך, אלא מלשון נסך שיצקו וינסכו בכלים אלו. ונמצא ש'אשר יוסך בהן' אינו יכול להתפרש לא על הקשוות ולא על המנקיות⁸, ובהכרח שפירש אחרת את הפסוק וכדלהלן.

ועיין ברמב"ן שפירש באונקלוס פירוש אחר, ולפירושו מְכִילְתָּהּ הוא כלי העשוי במידה⁹, והוא הדפוס של הלחם העשוי בצורה ובשיעור המדויק של הלחם (והוא מה שפירש רש"י על קערותיו). ואונקלוס יפרש 'קערותיו' על קערה בעלמא שבה היו נותנים את הלחם בשעה שהיו רודים בו כדי שלא יתקלקל, ולא היתה הקערה בצורת הלחם ושיעורו אלא כמין קערה לסמוך דפנותיו של לחם. (יש להוסיף שבזה מדוייק לשון אונקלוס שתרגם על 'קערותיו' - מגיסוה. דהיינו לשון מגיס - ערבוב, כי בקערה זו היו רודים הלחם).

כהבנת הרמב"ן באונקלוס מסתבר לפרש גם בת"י, ומְכִילְתָּהּ פירושו הדפוס של הלחם הנעשה במידה. וזהו שכתב אשר ישתמש ויוצק בהם, והיינו ש'אשר יוסך' קאי כפשוטו על המנקיותיו ולא על תחילת הפסוק, והיינו שבדפוס של הלחם משתמשים ויוצקים את הלחם בהם.

ולפ"ז נצט"ל שקערותיו יפרש כדברי הרמב"ן שהיא קערה בעלמא שהיו רודים בה את הבצק שלא יתקלקל. וגם בדבריו מדוייק שתירגם קערותיו 'פְּיִילְתָּו' וכך תרגם בחומש במדבר (במדבר ז, פה) 'הקערה האחת' - 'דְּפִיִילְתָּא חַדָּא'. ושם מדובר בקערות הכסף שהתנדבו הנשיאים ולא בקערה העשויה בדפוס ובצורה מסוימת כפירוש רש"י, וכן מצינו בחז"ל (סוטה טו:): שכינו את הכלי חרס ממנו השקו את הסוטה - 'פילי של חרס'.

8. ואולם בת"י להלן (לז, טז) עה"פ: "ויעש את הכלים אשר על השלחן את קערותיו ואת כפפתיו ואת מנקיותיו ואת הקשוות אשר יסך בהן זָהָב טְהוֹר". תירגם: "וְיָת קְסוֹוָתָא דְמַחְפִּיין בְּהוֹן" - ואת הקשוות שמכסים בהם. דהיינו שפירש כרש"י כאן ש'אשר יוסך' קאי על הקשוות, שהקשוות היו מחפים - סוככים על הלחם, ולא כמו שפירש אצלנו, וצ"ע.

9. עיי"ש שהרבה להוכיח שמכילא בלשון ארמית הוא כינוי למידות.

וְהָאִיר עַל עֵבֶר פְּנֵיהָ ♦ מה נכלל בדין זה - נטיית הנרות או נטיית הפתילות, והאם הוא דין בהדלקה או בצורת המנורה?

(שימות כה, לז) וְעָשִׂיתָ אֶת נִרְתֵיהָ שִׁבְעָה וְהָעֵלָה אֶת נִרְתֵיהָ וְהָאִיר עַל עֵבֶר פְּנֵיהָ:

מה נצטוו לעשות בנרות שתאיר המנורה על עבר פניה?

ברש"י מבואר שצריך שפי הנרות (שבהם נותנים את השמן והפתילות) יהיה נוטה אל עבר הנר המערבי, שהוא הנר האמצעי שאיננו יוצא מן הקנים.

גם בפרשת בהעלותך נאמר דין זה: "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", וברש"י שם מבואר שהדין אמור על הפתילות עצמם, שבעת ההדלקה מוטל על אהרן לכוון את הפתילות אל עבר הנר המערבי.

ונמצא אם כן ב' דינים: א. דין בצורת המנורה, שהנרות (שבהם נותנים את השמן והפתילות) יהיו נוטות לנר המערבי. ב. דין בהדלקת המנורה שיש להטות את הפתילות בעת ההדלקה¹⁰.

מובן הדבר שהפרשה שלנו העוסקת בצורת המנורה נאמרה למשה שפיקד על בניית המשכן, ואילו הדין שנוגע לפתילות נאמר בפרשת בהעלותך לאהרן שהופקד על הדלקת המנורה. וכך דייק הגר"ז סאלאוויצ'ק זצ"ל בחידושיו על התורה (בפרשת בהעלותך).

בת"י נראה שהבין את הפסוק אחרת (מהעולה מרש"י הנ"ל):

**וְתַעֲבִיד יֵת בּוֹצִינְהָא שִׁבְעָא, וְדָלִיק פְּהֵנָּא דְמִתְמַנֵּי יֵת בּוֹצִינְהָא
וְיִהוֹן מְנַהֲרִין כָּל קְבִיל אֶפְהָא:**

[ותעשה את הנרות שבעה, וידליק הכהן שמתמנה את הנרות ויהיו מאירים כנגד פניה].

10. והאופן הטכני לבצע את ב' דינים אלו מבואר בתשובת הריב"ש (תי) שעשו לנרות בליטה כמין משפך בצד הנוטה אל הנר המערבי, ובתוך בליטה זו הניחו את הפתילות, ועל ידי כך נטו הנרות והפתילות לעבר הנר המערבי.

ת"י מתרגם את "והעלה את נרותיה" **על הכהן המדליק**, והיינו שהדין של עבר פניה נכנס במצוות ההדלקה, ולא כמו שלכאו' רש"י הבין שצריך להתקין את הנרות באופן שכשהכהן ידליק - יאירו הנרות אל עבר המנורה.

נראה מדברי ת"י שהבין שאף הדין שנאמר בפרשתנו העוסקת בצורת המנורה, הוא מדין **ההדלקה** ולא מדין צורת המנורה עצמה.

אלא שצ"ב כיצד יתכן שדין הנוגע לצורת הנרות שנאמר בפרשתנו הוא מדין ההדלקה?

ויתכן לבאר זאת עפ"י מה שביאר הגרי"ז (שם) את דעת הרמב"ם בסוגיא זו. דהנה הרמב"ם (בהלכות כלי המקדש) לא הזכיר את דין נטיית הפתילות, אלא רק את הדין של צורת המנורה (והוא נטיית הנרות), ואף כתב זאת בהלכות 'כלי המקדש' שהם דיני אופן עשיית המנורה, ולא בהלכות 'תמידים ומוספים' שהם דיני הדלקת המנורה. והיה מקום להבין בדבריו שדין 'עבר פניה' הוא רק דין בצורת המנורה ואינו דין בהדלקה כלל,

אולם דחה הגרי"ז את אפשרות זו, דא"כ מדוע נאמר דין זה **גם לאהרן שהוא המדליק**, ולכך ביאר הגרי"ז שהרמב"ם סבור שאין כלל דין שיטו הפתילות אלא רק שיטו הנרות, ויסוד הדין שיטו הנרות, הוא מדין **ההדלקה**, ולכך נאמרה פרשה זו לאהרן שהוא המדליק שצריך להדליק הנרות באופן כזה שיטו אל עבר פניה, אלא שבכדי שיטו הנרות בשעה הדלקתו של אהרן, יש לכונן את המנורה באופן כזה שכשידליקה הכהן יטו הנרות אל עבר פניה. ולכן כתב הרמב"ם הלכה זו בהלכות 'כלי המקדש' כי הנפקותא המעשית שלה היא רק בזמן עשיית המנורה. אך אין זה דין בעצם צורת המנורה.

והנפקותא היא בשעה שהמנורה אינה דולקת, דהנה אף בשעה זו המנורה היא מכלי המקדש וצריכה להיות כתיקונה וצורתה, ואם למשל לא תהיה 'מקשה אחת', או 'גביעים משוקדים' אין למנורה שם מנורה כלל. אך אם לא נעשו הנרות כתיקונם, (להנתבאר ברמב"ם ה"ל) אין בזה חסרון בצורת המנורה עצמה, דאין זה לעיכובא בצורת המנורה שיהיו הנרות נוטים אל הנר המערבי, אלא רק בשעה שידליקו את המנורה יהיה כאן פסול בהדלקה היות ואין הנרות נוטים אל עבר פניה וצריכים להאיר בשעת הדלקתם אל עבר פניה.

וכך ניתן לומר גם בדעת תרגום יונתן, שלעולם סבור שיסוד הדין שיטו הנרות הוא מדין ההדלקה, ולכן גם בפסוקנו המדבר על עשיית המנורה הכניס ת"י את הכהן המדליק, כי יסוד הדין של עבר פניה הוא בהדלקה, וההדלקה מצריכה הכנה מסוימת בעשייה ולכן נאמרה גם למשה בפסוקנו. אך אין היא הלכה מהלכות צורת המנורה.

וְחִבְרַת אֶת חֲמֵשׁ הַיְרִיעוֹת לְבָד • מה הענין של חיבור

חמש ושש היריעות לבד, ומדוע דוקא מספר זה?

(שמות כו, ט) וְחִבְרַת אֶת חֲמֵשׁ הַיְרִיעוֹת לְבָד וְאֵת שֵׁשׁ הַיְרִיעוֹת לְבָד וְכִפְלֵת אֶת הַיְרִיעָה הַשְּׁשִׁית אֶל מוֹל פְּנֵי הָאֹהֶל:

מהו הצורך בחיבורים קבועים במשכן? והאם יש משמעות למספר החיבורים שנעשו ביריעות המשכן?

בת"י מתבאר הדבר:

וּתְלַפִּיף יֵת חֲמֵשׁ יְרִיעַן לְחֹזֵד, כָּל קָבִיל חֲמֵשָׁא סְפָרֵי אֹדְרֵייתָא, וְיֵת שֵׁשׁ יְרִיעַן לְחֹזֵד כָּל קָבִיל שֵׁשׁ סְדְרֵי מִתְנִיתָא, וְתִיעוּף יֵת יְרִיעַתָא שְׁתִּיתִיתָא כָּל קָבִיל אֶפִי מִשְׁבְּנָא:

[וְחִבְרַת אֶת חֲמֵשׁ הַיְרִיעוֹת לְבָד, כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ סְפָרֵי תוֹרָה, וְאֵת שֵׁשׁ הַיְרִיעוֹת לְבָד כְּנֶגֶד שֵׁשׁ סְדְרֵי מִשְׁנֵה וְתַכְפּוּל אֶת הַיְרִיעָה הַשְּׁשִׁית כְּנֶגֶד פְּנֵי הַמִּשְׁכָּן.]

מת"י מתבאר שמלבד הצורך הפשוט בחיבורים של המשכן, ציווי התורה על מספרם הוא בעל משמעות ויש בו סודות, חמש ושש יריעות המשכן באים כנגד חמשה חומשי תורה וששה סדרי משנה.

בענין זה טמונה אף נקודה נוספת והיא, שלאחר שחיברו את חמש היריעות לבד ואת שש היריעות לבד מתחברים שניהם יחדיו בקרסים ויוצרים משכן אחד, איחוד זה של החיבורים השונים נמצא בכמה מקומות בתורה, והעומק של זה הוא "והיה המשכן אחד" - המשכן מסמל את האחדות, ואין אחדות אלא ע"י חיבורים של חלקים שונים. (חמשה חומשי תורה וששה סדרי משנה הם בעצם התורה שבכתב והתורה שבע"פ, שחיבורם יחד יוצר - משכן אחד).

וכך מובא במדרש:

את חמש היריעות - כנגד חמשה חומשי תורה, ואת שש היריעות
כנגד ששה סדרי משנה, וכפלת את היריעה הששית, זה תלמוד
שהוא כפול ומדוקדק בתורה, וכולם נתנו מרועה אחד. (מדרש
הגדול מובא בתו"ש כאן).

עֲצֵי שְׁטִיִּים עֹמְדִים ♦ מהי הקפיידא בעומדים?

(שימות כו, טו) וְעִשִׂיתָ אֶת הַקְּרָשִׁים לְמִשְׁכַּן עֲצֵי שְׁטִיִּים עֹמְדִים:

מהו 'עומדים'?

רשי מפרש שעל הקרשים להיות עומדים לאורכם ולא שוכבים. אולם ת"י מבאר באופ"א:

וְתַעֲבִיד יָת לִוְחֵיָא לְמִשְׁכְּנָא דְקִיסֵי שִׁיטָא קִימִין הִי פְּאֹרְחָ נְצִיבְהוֹן:
[ותעשה את הקרשים למשכן, עצי שטים עומדים כדרך גדילתם].

ת"י מחדש שאין קפיידא רק על מצב העמידה, אלא נצרך להעמידם כדרך גדילתם השורש
למטה והחלק העליון למעלה.

וכך אמרו בגמרא:

עצי שטים עומדים - אמר חזקיה... כל המצוות כולן אין אדם יוצא
בהן אלא דרך גדילתן, שנאמר "עצי שטים עומדים" תגיא נמי הכי עצי
שטים עומדים שעומדים דרך גדילתן. (סוכה מה: וכ"ה ביומא עב.)

וראה באוה"ח שביאר את דיוק הגמרא: "עצי שטים עומדים. רבותינו ז"ל ל ביומא (ע"ב). אמרו
שעומדין דרך גדילתן. ונראה שדייקו לה ממה שלא אמר על זה הדרך - ועשית את הקרשים
למשכן עומדים עצי שטים. או ועשית את הקרשים עצי שטים למשכן עומדים, שאז יהיה
נשמע שההעמדה היא במצות המשכן שלא יהיו שוכבים ומאמרו עצי שטים עומדים רמז
כי חוזרת תיבת עומדים גם לתכונת העצים מעצמם שיהיו כסדר העמדתם בשעת גדילתם."

וְהִבְרִיחַ הַתִּיכּוֹן • עֵץ אֶחָד שֶׁהִתְעַגַּל בְּנֶס, מֵאִילָנוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ!

(שימות כו, כח) וְהִבְרִיחַ הַתִּיכּוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבְּרַח מִן הַקְּצָה
אֶל הַקְּצָה:

מהו מן הקצה אל הקצה, האם מקצה כותל אחד ועד קצהו, או מקצה אחד של המשכן ועד קצהו השני? ומאיזה חומר נעשה הבריח התיכון?

רש"י מבאר שהבריחים העליון והתחתון היו לאורכו של חצי כותל, ואילו הבריח התיכון היה מן הקצה אל הקצה של כל כותל, (כלומר שהיו בסה"כ ג' בריחים תיכונים)¹¹.

אודות החומר שממנו עשו את הבריח התיכון מצינו במדרש (ב"ר צד, ד), שהבריח נעשה מהנטיעות שנטע יעקב אבינו בירידתו למצרים, כאשר צפה שבניו יהיו זקוקים למשכן¹². ובמדרש אחר (הובא בדעת זקנים ריש פרשתנו) - איתא שהבריח נעשה ממקלו של יעקב אבינו - 'כי במקלי עברתי את הירדן הזה', שהיה מטהו ל"ב אמה והביאהו למצרים. ופירוש נוסף הובא במפרשים שהיה יער סמוך אל הר סיני שהיה מלא עצי שיטים וכרתו משם (אב"ע¹³ וכע"ז בדעת זקנים וחזקוני).

ת"י חלוק על דרך זו בתרתי: א. ת"י סבור שהבריח התיכון הלך מקצה אחד ועד קצהו השני של המשכן, (ומשום כך הוצרך לחדש שהבריח נכפף בעיקולים כמו נחש בצורה ניסית). ב. עוד מחדש שהבריח נעשה מאילנו של אברהם אבינו, וכך כותב:

וּנְגָרָא מְצִיעָאָהּ בְּגוֹ לִזְחִיָּא מְשֻׁלְבִישׁ מִן סִיפֵי לְסִיפֵי מִן אֵילָנָא
דְּנָצִיב אַבְרָהָם בְּבִאָרָה דְּשִׁבְעַ וְכַד עֲבְרוּ יִשְׂרָאֵל יַת יִמָּא קְטַעוּ

11. כך מבואר גם בבריתא דמלאכת המשכן (פ"א) הובא בתוס' (שבת צח:). ובילקוט (רמז ססט)
12. וכך מובא במדרש: "והבריח התיכון בתוך הקרשים - אמר ר' לוי והבריח התיכון שנים ושלשים אמה היו בו, מהיכן מצאו אותו לשעה, אלא מלמד שהיו מוצנעים עמהם מימות יעקב אבינו". (ב"ר צד, ד) וכך איתא במדרש תנחומא שהבריח התיכון ירד עם יעקב אבינו למצרים, 'אמר להם לבניו כשתהיו נגאלים טלו אותו עמכם'.
13. עיין בדבריו שתמה על הפירוש שהוציאו עמהם עצים ממצרים איך יוציאו קרשים רבים אורך עשר אמות כל אחד בעוד המצרים סבורים שלזבווח הם הולכים דרך שלושת ימים.

מִלְאֲכֵיָא ית אֵילְנָא וְטִלְקוּהוּ לִימָא וְהוּת טְפִי עַל אֲנַפִּי מִיָּא וְהוּה
 מִלְאֲכֵיָא מְכַרְזִי וְאַמְדִּי דִּין הוּא אֵילְנָא דְנַצִּיב אַבְרָהָם בְּכִרְזֵא
 דְשִׁבְעַ וְצִלִי תַמְן בְּשׁוּם מִימְרָא דִּינִי וְנִסְבוּהִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַבְדִּי
 מִנִּיה נִגְרָא מְצִיעָאָה אֲוֹרְכִיָּה שׁוּבְעִין אֲמִין וּפְרִישֵׁן מִתְעַבְדֵן מִיָּה
 דְכַד הוּז מוֹקְמִין ית מִשְׁבְּנָא הוּה מִתְגַּלְגַּל הִי בְּעַכְנָא חֲזוֹר חֲזוֹר
 מִלְגִּי לְלוֹחִי מִשְׁבְּנָא וְכַד הוּה מִתְפָּרַק הוּה פְּשִׁיט הִי בְּחוּטְרָא:

[והבריה האמצעי בתוך הקרשים משולב מן הקצה אל הקצה, מן האילן
 שנטע אברהם בבאר שבע, כאשר עבדו ישראל את הים, קצצו המלאכים
 את האילן וזרקוהו לים, והיה צף על פני המים, והיה המלאכים מכרזו
 ואומר: זה הוא האילן שנטע אברהם בבאר שבע, והתפלל שם בשם
 מאמדו של ה', ולקחוהו בני ישראל ועשו ממנו בריה האמצעי, ארכו
 שבעים אמה, ונפלאות נעשו בו כאשר היו מקימים את המשכן היה
 מתגלגל כנחש סביב בתוך לוחות המשכן, וכאשר היה מתפרק היה זוקף
 כמקל].

ת"י מבאר שהבריה התיכון היה קרש אחד לאורך כל המשכן, והיה באורך שבעים אמה¹⁴,
 ונפלאות נעשו בו - שהיה מתעגל בנס בתוך הקרשים בכל פעם שבנו את המשכן. את הבריה
 עשו מהאילן שנטע אברהם אבינו, והביאוהו המלאכים לישראל בים סוף.

לפירושו של ת"י אולי מיושב מדוע סיפרה לנו התורה על כך שאברהם נטע עץ בבאר שבע,
 וכי מה בא הדבר ללמדנו? אלא שמעץ זה שנטע אברהם והתפלל לידו - נבנה המשכן. (נו"כ
 יונתן)

בדברי ת"י אלו הפליגו רבותינו בעלי המוסר, שהצורך לבנות את המשכן דווקא מאילנו
 של אברהם אבינו שעשה תחתיו חסד, הוא בשביל להעמיד את המשכן על ג' עמודי העולם
 עמוד החסד - אילנו של אברהם. עמוד התורה - עצי השטים שנטע יעקב במצרים. ועמוד
 העבודה שהוא ייעודו של המשכן - בית לעבודת ה'.

14. לפי החשבון היה אמור להיות שבעים ושתיים אמות, וכן הוא בש"ך עה"ת, אולם דעת ת"י שב' אמות היו
 נבלעים בירכתים. כ"כ רבנו בחיי וראה מה שהוסיף אודות המשמעות של מספר שבעים במשכן.

כדברי ת"י מבואר בגמרא (שבת צח:):

והבריה התיכון בתוך הקרשים - תנא בנס היה עומד.

וברש"י שם פירש כת"י כאן:

"שאחר שהקרשים כולן נתונים באדנים לצפון למערב לדרום, היה
נותנו ומבריה לשלושת הרוחות, ואין לך אומן יכול לעשות כן **ובנס**
היה נכפף מאליו"¹⁵.

מקורו של האילן מגן עדן

אודות מקורו של העץ שנטע אברהם אבינו ועשה תחתיו אשל, ראה בבעל הטורים (בראשית ט, כ) שאברהם לקח עץ זה מגן עדן. ולמד זאת הבעה"ט מג' המקומות שנאמר בהם 'ויטע'. ויטע ה' גן בעדן מקדם (בראשית ב, ח), ויחל נח ויטע כרם (בראשית ט, כ), ויטע אשל (בראשית כא, לג), וע"ד דרשת חז"ל (פדר"א פכ"ג) על הכרם שנטע נח שהיה מגן עדן, ונמצא לדברי ת"י שהבריה התיכון היה מהעץ שנטע אברהם - שהבריה התיכון היה מקורו מגן עדן.

כוחו של האילן

בזוה"ק (פרשת וירא -ח"א קב:) מבואר כוחו ויחודיתו של אילן זה שנטע אברהם (מובא כאן בתרגום):

בא ראה שֶאֱבְרָהֶם נִטַע אֵילָן בְּכָל מְקוֹם שֶדִּיּוּרוֹ שָׁם, וְלֹא הָיָה עוֹלָה
בְּכָל מְקוֹם כְּרֵאוֹי, פָּרִט לְשַׁעָה שֶדִּיּוּרוֹ הָיָה בְּאַרְץ כְּנַעַן, וּבְאוֹתוֹ
אֵילָן הָיָה יוֹדֵעַ מִי שֶׁנֶּאֱחָז בְּקַבֵּ"ה וּמִי שֶׁנֶּאֱחָז בְּעִבּוּדָה זָרָה. מִי שֶׁנֶּאֱחָז
בְּקַבֵּ"ה, הָיָה הָאֵילָן פּוֹדֵשׁ עֲנַפְיוֹ וּמְכַסֶּה עַל רֹאשׁוֹ וְעוֹשֶׂה עֲלָיו צֶל נֶאֱחָז.
וּמִי שֶׁנֶּאֱחָז בְּצֶל שֶׁל עִבּוּדָה זָרָה, אוֹתוֹ הָאֵילָן הָיָה מְתַעֲלָה, וְעֲנַפְיוֹ הָיוּ
עוֹלִים לְמַעְלָה. אִזּוֹ הָיָה יוֹדֵעַ אֲבָרָהֶם וּמִזְהִיר אוֹתוֹ, וְלֹא יָז מִשָּׁם עַד
שֶׁנֶּאֱחָז בְּאַמוּנַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְכִךְ מִי שֶׁהוּא טְהוֹר מְקַבֵּל אוֹתוֹ

15. ועיי"ש בתוספות בד"ה "תנא" שגמרא זו חולקת על ברייתא דמלאכת המשכן שהבריה לא היה בנס, אלא ג' בריחים היו כל אחד בכותל נפרד, וזהו שפירש רש"י על התורה כברייתא זו.

הַאֵילָן, וְמִי שֶׁהוּא טָמֵא אֵינוֹ מְקַבֵּל אוֹתוֹ: אִזּוּ יָדַע אֲבָרָהָם וְהָיָה מְטֵהָר
אוֹתָם בְּמַיִם.

מְשֻׁלְבֵת אִשָּׁה אֶל אַחֲתָהּ • האם הקרשים היו מחוברים באמצעות בליטות ושקיעות?

(שמות כו, יז) שְׁתֵּי יְדוֹת לְקֶרֶשׁ הָאֶחָד מְשֻׁלְבֵת אִשָּׁה אֶל אַחֲתָהּ
כִּן תַּעֲשֶׂה לְכָל קֶרֶשׁי הַמִּשְׁכָּן:

מה הפירוש 'משולבות אשה אל אחותה'?

רש"י מפרש ש'שולבות' אמור על הידות, שב' החריצים יהיו מכוונים זה כנגד זה כשליבות של סולם, ויהיו משופין בראשיהם כדי שיוכלו להיכנס באדנים. ואת 'אשה אל אחותה' פירש על הקרשים, שחריצי הקרשים כולם, יהיו שווים זו כמדת זו, שלא יהיו שתי ידות זו משוכה לצד פנים וזו משוכה לצד חוץ.

ותמה עליו הרמב"ן שאם 'אשה אל אחותה' אמור על הקרשים מדוע נכתב בלשון נקבה, ולא 'איש אל אחיו' בלשון זכר?

והביא הרמב"ן מברייתא דמלאכת המשכן שיטת רבי נחמיה, שלמד מפסוקנו שהיו בכל קרש שני שליבות שיצאו מצדו ונכנסו בנקבי קרש חברו. ועל ידי כך התחברו הקרשים זה לזה. וזהו שנאמר 'משולבות אשה אל אחותה', שהקרשים היו משולבים אחד בתוך חברו. (וכ"כ המלבי"ם והמעשה חשב).

וביאר הרמב"ן את לשון הנקבה - 'אשה אלא אחותה', (ולא משולבים איש אל אחיו) משום שהפסוק מדבר על השליבות עצמן, שהיו משולבות אשה אל אחותה ובכך התחברו הקרשים ושליבה הוא לשון נקבה.

לפירוש הרמב"ן נמצא שתחילת המקרא - 'שתי ידות לקרש האחד', אמור על הידות. ואילו המשך המקרא 'משולבות אשה אל אחותה', נסוב על הזיזין והשקעים שבקרשים עצמם.

ממחלוקת רש"י והרמב"ן בפירוש מקרא זה, מתיילדת נפקותא עצומה, האם הקרשים היו משולבים זה בתוך זה, לרש"י אין מקור לכך, ואילו לרמב"ן פסוקנו מלמד על דין זה.

בת"י משמע שסבור כהרמב"ן:

תַּרְתִּין צִדִּין לְלוּחַא חֶד, מְכוּזְנִין צְטַד חֶד בְּגוּ חֶד. הֵיכָדִין תַּעֲבִיד
לְכָל לִזְחֵי מִשְׁבָּנָא:

[שתי ידות לקדש אחד, מכוזנים אחד בתוך אחד. כן תעשה לכל לוחות
המשכן]

משמע מדבריו שפירש משולבות **צד אחד בתוך אחד**, ואם למד כרש"י ש'אשה אל אחותה' נסוב על ידות הקרשים שיהיו מכוזנים בכל הקרשים אחד כנגד חברו, מהו אחד **בתוך** אחד?

ומשמע שפירש כהרמב"ן הנ"ל, שתחילת הפסוק מדבר על הידות והחריץ שיש לעשות בהם. והמשך הפסוק 'משולבות אשה אל אחותה' מלמד שיהיו הקרשים משולבים אחד בתוך חברו על ידי השליבות שיצאו מכל קרש ונכנסו בנקבי חברו. וזהו שתרגם 'אחד בתוך אחד'. אכן בשינוי מועט מהרמב"ן שלת"י 'אשה אל אחותה' אמור על הקרשים עצמם, שהם המכוזנים אחד בתוך חברו (באמצעות הזיזין הנ"ל). ואילו לרמב"ן 'אשה אל אחותה' אמור על הזיזין והשקעים שבקרשים (והנפ"מ שלדברי ת"י תיקשי קושיית הרמב"ן דאם קאי אקרשים מדוע נכתב לשון זכר).

מִכְבֵּר מַעֲשֵׂה רִשָּׁת • לשם מה נעשה המכבר? ומדוע נעשה דוקא בצורה של רשת?

(שמות כז, ד-ה) וְעָשִׂיתָ לוֹ מִכְבֵּר מַעֲשֵׂה רִשָּׁת נְחֹשֶׁת וְעָשִׂיתָ עַל הַרְשֵׁת אַרְבַּע טַבַּעַת נְחֹשֶׁת עַל אַרְבַּע קְצוֹתָיו: (ה) וְנָתַתָּה אֹתָהּ תַּחַת כַּרְסֵי הַמִּזְבֵּחַ מִלְמַטָּה וְהִיְתָה הַרְשֵׁת עַד חֲצֵי הַמִּזְבֵּחַ:

מה היה תפקידה של הרשת שסבבה את המזבח באמצעו?

בגמ' בזבחים (נג.) מבואר ש'המכבר' נועד להבדיל בין הדמים העליונים הנזרקים על גבי המזבח לדמים התחתונים. וכדוגמת זה עשו במזבח בית עולמים את חוט הסקרא שנועד להבדיל בין הדמים העליונים לתחתונים, כמובא ברש"י כאן.

תפקיד נוסף היה למכבר, שבו קבעו את את טבעות הבדים אשר שימשו לנשיאת המזבח. ויש להתבונן דלצורך תפקידים אלו לא נצרך שיהיה המכבר מעשה רשת, ומדוע נעשה המכבר דווקא מעשה רשת?

בדעת זקנים מבאר שהרשת נעשתה ל'נוי המזבח', כלומר שאכן אין שייכות בין הרשת לתפקיד המכבר והרשת נעשתה רק לנוי.

אולם ת"י מפרש באופן שונה:

וְתִתֵּן יְתֵה תְּחֹזֹת סוּבְבֵי מִדְבַּחָא מְלֻרְע, וְתִהִי מְצַרְתָּא עַד פְּלָגוֹת מִדְבַּחָא, זְאִין נְפִיל גּוֹמָא אוֹ גּוֹמְדָא דְאִשָּׁא מְעִילוּי מִדְבַּחָא נְפִיל עִילוּי קִנְקַל וְלֹא יִתְמַטִּי לְאַרְעָא וְנִסְבִּין יְתִיה כְּהֲנִיא מְעִילוּי קִנְקַל וּמִהַדְרִין יְתִיה עַל מִדְבַּחָא:

[ותתן אותה תחת סובב המזבח מבחוץ, ויהיה רוחבה עד אמצע המזבח, ואם יפול חתיכה או גחלת של אש מעל המזבח, יפול על הרשת ולא יגיע לארץ, ויקחו אותו הכהנים מעל הרשת ויחזירו אותו על המזבח].

ת"י מבאר בדרך אחרת את תפקידו של המכבר, ולדבריו נמצא ששרשת זו לא היה תפקידה רק לנוי, אלא לגוף התפקיד של המכבר - **שהדברים שיפלו מע"ג המזבח לא יפלו לארץ ויוכלו הכהנים להחזירם ע"ג המזבח**¹⁶.

וכדתנן בזבחים (פו.) דאברים שפקעו מהמזבח לאחר חצות וכן גחלת שפקעה מהמזבח לא יחזיר (מיהו שיטת רש"י שם דלא יחזיר היינו שאין צריך להחזיר אבל רשאי להחזיר. ולדבריו נמצא שאין זה כדי שעל פי דין יוכלו להחזיר, אלא שיהיה הדבר באופן מכובד יותר שלא נפל לארץ).

---

16. לפירושו של ת"י צ"ב מדוע במזבח בית עולמים לא עשו מכבר כזה אלא הסתפקו בחוט הסיקרא, דבשלמא לשיטת הדעת זקנים מובן הדבר היות ובמזבח בית עולמים לא הוצרכו לטלטלו כמו במשכן ולכן התייחר הצורך לקבוע טבעות במכבר, ונותר למכבר רק את התפקיד של 'נוי החוצץ בין דמים העליונים לתחתונים', ואת זה עשו באמצעות חוט הסיקרא, אך לדעת ת"י שהרשת נועדה לשמור על חתיכות וגחלים שלא יפלו לארץ, צ"ב מדוע לא עשו כן בבית עולמים. עיין במדרש הגדול שהבין שלמכבר היה רק את תפקיד זה של הטבעות ולדבריו מיושב מדוע לא עשו כן בבית עולמים, אלא שצ"ב מדוע דווקא רשת. ועיין בחזקוני פירוש נוסף למה דווקא רשת. וראיתי מציינים להעמק דבר, שמבאר שהטעם שבמזבח בית עולמים לא היה מכבר משום שהמזבח היה רחב מאוד ולא היה נופל ממנו לארץ דבר.